

Asia: VN/9791/2020

Rikosprosessin tehostaminen

1. Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttaminen

a) Esitutinnan toimittamista sekä syyteharkintaa ja syytteen nostamista kiireellisesti koskevat ehdotukset sekä pääkäsittelyn pitämistä määräajassa koskeva ehdotus asianomistajan ollessa alle 18-vuotias (ETL 3:11, ROL 1:8a ja ROL 5:13)

Ehdotukset ovat kannatettavia.

b) Edunvalvojan määräämistä esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:8)

Ehdotus on kannatettava.

2. Erityisosaamisen turvaaminen

a) Esitutinnan johdon keskittämistä alle 18-vuotiaita koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7)

Ehdotus on kannatettava.

b) Esitutkintatoimenpiteiden ja tutkinnan johdon keskittämistä erityisen suojelun tarpeessa olevia asianomistajia koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7a)

Ehdotus on kannatettava.

3. Tekniikan hyödyntäminen rikosprosessissa

a) Kuulustelutilaisuuden tallentamista ääni- ja kuvatallenteeseen koskeva ehdotus (ETL 9:3)

Ehdotus on kannatettava.

b) Kuulustelutilaisuuden tallentamisesta todisteena käyttämistä varten koskevat ehdotukset (ETL 9:4 ja OK 17:24)

Ehdotukset ovat kannatettavia.

4. Esitutkintayhteistyön kehittäminen

a) Tutkintasuunnitelmia koskeva ehdotus (ETL 3:3a)

Ehdotus on kannatettava.

b) Loppulausuntoa koskeva ehdotus (ETL 10:1)

Ehdotus on kannatettava.

c) Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta koskeva ehdotus (ETL 5:3)

Ehdotus on kannatettava.

5. Sovittelumahdollisuudesta ilmoittamista koskevat ehdotukset (ETL 4:16 ja 4:18)

.

Ehdotukset ovat kannatettavia.

6. Ns. putkakuolemia ja poliisin voimankäyttötilanteita koskevat ehdotukset (ETL 2:4 ja 5:1)

.

Ehdotukset ovat kannatettavia.

7. Tarve ja edellytykset syyttäjän vaitiolo-oikeudesta säätämiseksi (mietinnön liite 2)

.

Poliisilaitos pitää perusteltuna ulottaa poliisilain 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettu vaitiolo-oikeus myös syyttäjään selvityksestä (liite 2) ilmenevällä tavalla. Kun huomioidaan lainsäätäjän odotukset poliisin ja syyttäjän väliseen yhä tiiviimpään esitutkintayhteistyöhön, tulee vaitiolo-oikeus olla säännelty samalla tavoin molemmilla toimijoilla. Kuten selvityksestä ilmenee, ei syyttäjän vaitiolo-oikeudesta säätämiseen ole olemassa oikeudellisia esteitä. Kyseinen lainsäädännöllinen puute on aiheuttanut haasteita ja jopa vaaratilanteita etenkin huumausaine- ja järjestäytyneen rikollisuuden tutkinnoissa, joissa pyritään olla tarpeettomasti paljastamatta salaista tiedonhankintaa.

8. Muut mietinnössä käsitellyt asiat

a) Velvollisuus esitutkinnan toimittamiseen ja selvittämisvelvollisuuden laajuus

Poliisilaitos pitää mietinnössä esitettyjä näkemyksiä perusteltuina, eikä näe esitutkinnan toimittamisvelvollisuuden merkittäviä lainsäädäntömuutoksia mahdollisina jo kansainvälisistä sopimuksista tulevista velvoitteista johtuen (erityisesti EIS 6 artikla). Selvittämisvelvollisuuden laajuuden osalta jo nykyinen lainsäädäntö antaa esitutkintaviranomaiselle harkintavaltaa ja liikkumatilaa (esim. ETL 1:2.1,1 ja ETL 7:2).

b) Syyteneuvottelun kehittäminen

Mietinnössä esitetyllä tavalla syyteneuvottelumenettelyn käyttöä ja toimivuutta on tarpeen edelleen seurata.

c) Perusteluvollisuus syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen sekä tuomioistuimen ratkaisussa

Poliisilaitos pitää kannatettava, että perusteluvollisuus pidetään entisellään, kun otetaan huomioon ratkaisuihin usein liittyvä merkittävä julkisen vallan käyttö sekä asianosaisten ja päätöksentekijöiden oikeusturva. Voimassa oleva sääntely mahdollistaa ratkaisujen perustelemisen vallitsevaa käytäntöä tiiviimmin.

d) Rikosasioiden valmistelu käräjäoikeudessa

Ei lausuttavaa.

e) Preklusio rikosasioissa

Mietinnössä esitetyllä tavalla myöskään poliisilaitos ei näe preklusiota rikosasioissa käsittelevien säännösten muuttamiseen tarvetta.

f) Adheesioperiaate

Poliisilaitos katsoo, että mahdollisuus esittää syyteasian yhteydessä rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus tulee säilyttää huomioiden etenkin asianomistajan oikeusturva ja prosessiekonomiset syyt.

g) Uhridirektiivin täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien oikeuksien osalta

Täsmennys ETL 3:8.2:een on perusteltu.

9. Ehdotusten vaikutukset, mukaan lukien arvio mahdollisesta tuottavuuden lisääntymisestä sekä vaikutukset ICT-järjestelmiin

Poliisilaitos arvioi, ettei ehdotuksilla toteutuessaan tule olemaan merkittäviä vaikutuksia esitutkintaviranomaisen päivittäiseen työhön (ml. ICT-järjestelmät). Poliisilaitos haluaa kiinnittää huomiota siihen, ettei ainoastaan lainsäädännöllisillä muutoksilla voida poistaa vajaista henkilöresursseista johtuvia pitkiä tutkinta-aikoja ja koulutuspuutteita.

10. Muuta

Poliisirikosasioissa tutkinnanjohtajaksi määrättyllä syyttäjällä on toimivalta ratkaista, onko asiassa syytä epäillä rikosta ja toimitetaanko esitutkinta. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että toisinaan näissä asioissa harkintaa esitutkintakynnyksen ylittymisen suhteen on saatettu tehdä tarpeettoman kauan tai turhan pitkälle poliisissa. Tämän vuoksi olisi perusteltua tarkentaa harkinta- ja toimivallan käyttöä täsmentämällä ETL 5:1.1:n 1. kappaleen sanamuotoa esim. seuraavasti:

"Esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava syyttäjälle asiasta, jossa sen tietoon on tullut seikkoja, joiden vuoksi on tarpeen arvioida, onko poliisimiehen syytä epäillä syyllistyneen rikokseen, jollei asiaa käsitellä sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä."

Vrt. nykyinen: "Esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava syyttäjälle asiasta, jossa rikoksesta epäiltynä on poliisimies, jollei asiaa käsitellä sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä."

Hyryläinen Kari
Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Ikonen Tuomas
Kaakkois-Suomen poliisilaitos